

**Univerzita Karlova v Praze**

**Právnická fakulta**

**Svěrenské fondy jako fondy investiční**

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2014

Autor: Václav Kment

VII. ročník SVOČ

Konzultant: JUDr. Robert Pelikán, Ph. D.

### **Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce**

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 15. dubna 2014

.....

Václav Kment

## Obsah

1. Úvod a cíl práce.....	4
2. Historický exkurz vývoje institutu svěření.....	4
2.1 Počátky fideikomisu v antickém Římě.....	5
2.2 Vývoj svěření v českých zemích.....	6
2.3 Vývoj institutu trustu v právní úpravě Common law .....	8
3. Příklady uplatnění institutu svěřenského fondu .....	10
3.1 Obecně o svěřenském fondu dle NOZ.....	10
3.2 Testamentární svěřenský fond a ochrana rodinného majetku .....	11
3.3 Svěřenský fond namísto obchodní společnosti.....	12
3.4 Svěřenský fond jako ochrana před potencionálními věřiteli .....	12
4. Investování pomocí svěřenského fondu .....	13
4.1 Trust jako investiční nástroj v angloamerické právní kultuře .....	13
4.2 Svěřenský fond jako investiční nástroj podle české právní úpravy.....	14
4.2.1 Vztah mezi NOZ a zákonem č 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech .....	16
4.3 Daňové aspekty svěřenského fondu .....	16
5. Závěr.....	17
6. Použitá literatura, ostatní zdroje.....	19

# 1. Úvod a cíl práce

Zákonem č. 89/2012, občanský zákoník (dále jen „NOZ“) byl v rámci rekodifikace soukromého práva do českého právního prostředí inkorporován unikátní institut správy cizího majetku, známý zejména z právního prostředí common law – takzvaný *trust*, pod označením svěřenský fond. Tento nový právní nástroj nabízí rozličné možnosti využití a to jak soukromého, tak veřejného charakteru.

Vzhledem k tomu, že svěřenství, navíc pouze v podobě rodinných fideikomisů, bylo zrušeno zákonem č. 179/1924 Sb., nemá institut svěřenského fondu v českém právu v podobě jaké je zachycen v NOZ téměř žádnou tradici. Proto bylo nutné zvolit zahraniční úpravu, která je svou povahou vhodná pro včlenění trustu do tuzemského právního prostředí. Rekodifikační komise v čele s prof. Dr. JUDr. Karlem Eliášem ze Západočeské univerzity v Plzni se z tohoto důvodu inspirovala právní úpravou občanského práva kanadské provincie Quebec, která vychází z kontinentálního právního pojetí.<sup>1</sup> Pojetí trustu podle Quebeckého občanského zákoníku je často považováno za velmi zdařilý pokus o integraci tohoto typicky anglosaského právního nástroje do kontinentálního právního prostředí, zejména proto, že aplikuje vhodně upravené zásady anglosaského trustu v podmínkách kontinentálního pojetí civilního práva.<sup>2</sup>

Cílem této práce je přiblížit institut svěřenského fondu, zamyslet se nad jeho místem v českém právním prostředí v porovnání s *trusty* v angloamerické právní kultuře a detailněji rozebrat jeden z jeho možných účelových určení a to účel investiční. Přesto, že svěřenský fond je ve formě, která mu byla dána novým občanským zákoníkem novinkou, jedná se z hlediska dlouhodobého vývoje o staronový instrument, a proto jsem se rozhodl na úvod práce zařadit historický exkurz do vývoje svěřenství.

## 2. Historický exkurz vývoje institutu svěřenství

Obecně lze institut svěřenství definovat jako vztah, v němž první osoba vyčlení ze svého jmění určitý majetek ve prospěch druhé osoby, přičemž tento majetek spravuje osoba třetí, nejčastěji označovaná jako správce. Správa cizího majetku, vyčleněného za určitým účelem,

---

<sup>1</sup> Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky str. 353

<sup>2</sup> PIHERA, V. Nejpodivnější zvíře v lese - poznámky ke svěřenskému fondu. Obchodněprávní revue. 2012, č. 10. s. 278.

se v různých formách objevuje již velmi dlouho a zejména v angloamerickém právním prostředí je svěření (označováno jako *trust*) velice oblíbeným právním nástrojem s dlouholetou tradicí, přičemž především v rámci common law jsou trusty také hojně užívaným investičním prostředkem.

Na evropském kontinentě lze počátky svěření spatřovat již v klasické římské jurisprudenci, kde se tato obdoba správy cizího majetku nazývala *fideikomis* a souvisela s rozvojem dědického práva. Římské právo však mělo v oblasti testamentárního práva velmi striktní požadavky, zejména na subjekty dědických vztahů. Z důvodu omezení, které tyto požadavky zůstaviteli přinášely, se institut svěření vyvinul jako nástroj zejména pro převody rodinného majetku.<sup>3</sup>

## 2.1 Počátky fideikomisu v antickém Římě

Počátky vzniku institutu svěření lze datovat již do dob antického Říma v souvislosti s postupným vývojem dědického práva a s možnostmi, které poskytovalo římským občanům, členům jejich rodin i širšímu okruhu osob kolem zůstavitele. Svěření se v římském právu označovalo jako *fideikomis*. Tento název vznikl ze slov *fiducia* (důvěra) a *committio* (svěřovat), dohromady *fidei committio* (důvěře svěřuji).<sup>4</sup> Římské dědické právo kladlo na testátora i na osoby, kterým příslušelo pasivní dědické právo, zvláštní požadavky. Předně, zůstavitel musel být dospělý římský občan či Latin, jinak nemohla být závěť platná. Navíc aktivní testamentární způsobilost musel mít testátor v okamžiku pořízení závěti, ale také při své smrti. Pokud by tedy došlo například k tomu, že by byl jakkoli omezen na své svéprávnosti, nebyla by závěť platná i v případě, že byla sepsána za podmínek, při jejichž splnění římské právo přiznávalo aktivní testamentární způsobilost.<sup>5</sup> Podobné podmínky kladlo římské právo dědické i na osoby, které měly mít ze závěti prospěch, tedy osoby, kterým příslušelo pasivní dědické právo. *Ius civile* ovšem přinášelo i další problémy v oblasti dědění, které představovalo zejména oddělení dvojího typu dědické posloupnosti – posloupnosti civilní a tzv. prétorské. Komplikace byly způsobeny především tím, že oba systémy se lišily

---

<sup>3</sup> BEDNAŘÍKOVÁ B. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012 s. 1

<sup>4</sup> KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995, 260 s.

<sup>5</sup> BARTOŠEK, M. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. Praha: Academia, 1995, s. 173

pravidly a způsoby řešení problému vznikajících při rozdělování dědictví a při určování jednotlivých dědiců.<sup>6</sup>

Z tohoto důvodu se k řešení situací v praktickém životě, kde ustanovení *ius civile* tvořily určité překážky, začala vytvářet neformální praxe, kdy zůstavitel řešil osud svého majetku po své smrti v podstatě svým přáním vyjádřeným v závěti. Tím mohl zajistit, aby s jeho pracně nashromážděným jměním nebylo zacházeno marnotratně, aby se nedrobilo, nebylo rozprodáváno, atp. Tento právní konstrukt, jímž si tedy zůstavitel zabezpečoval správu svého majetku podle své vůle i po své smrti, se začal nazývat *fideikomisem*. Je důležité zmínit, že fideikomis nebyl součástí tehdejšího právního systému a proto nebyl mezi zůstavitelem a dědicem vytvořen žádný právní závazek.<sup>7</sup> V praxi tedy zůstavitel pověřil určitého dědice a zároveň vyjádřil přání, aby odkázaný majetek dědic (*fiduciář*) určitým způsobem spravoval a po uplynutí nějaké doby, nebo po splnění podmínek předal další osobě, která se označovala jako *fideikomisár*. Ač se jednalo o institut neformální, začal být využíván tak často, že bylo nutné přiznat *fideikomisáři* určitou míru právní ochrany. To se stalo za vlády císaře Augusta, který vládl mezi lety 27 př. n. l a 14 n. l. Právě v této době začaly být záležitosti okolo fideikomisu a nároky dotčených osob vymahatelné soudní cestou.<sup>8</sup>

## 2.2 Vývoj svěřenství v českých zemích

Svěřenství v českých zemích úzce souvisí s institutem tzv. *rodinného nedílu*. *Rodinný nedíl* představoval základ majetkových a dědických právních poměrů ve šlechtickém právu. Slovo *nedíl* označovalo právě nedílné vlastnictví například rodinného statku, kde tento majetek nerozdílně náležel celé, často velmi rozvětvené rodině. V případě přechodu vlastnictví tohoto majetku v *rodinném nedílu* pak dědické právo příslušelo pouze příbuzným osobám, které byly součástí tohoto *nedílu*.<sup>9</sup> Institut *nedílu* nijak neomezoval majitele v disponování se svým majetkem, ovšem neumožňoval mu pořídit testament, kterým by například odkázal majetek osobě, která by v *rodinném nedílu* nijak nefigurovala. *Nedíl* tedy sloužil především k nedrobení rodinných statků a jeho funkce spočívala v zajištění přechodu rodinného majetku

---

<sup>6</sup> KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995 s. 266

<sup>7</sup> BEDNAŘÍKOVÁ B. *Svěrenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012 s. 5

<sup>8</sup> Tamtéž s. 7

<sup>9</sup> Tamtéž s. 23

na její členy. Praxe byla ovšem často jiná, poněvadž členové nedílu byli oprávněni se po smrti „vlastníka“ z nedílu oddělit, a zároveň měli nárok na část statku. To představovalo problém pro mezigenerační převod velkých pozemkových celků.<sup>10</sup>

Zejména velké šlechtické rody měly zájem na tom, aby se jejich po dlouhé roky nastřádané jmění nerozdělovalo na menší díly z důvodu neoslabování své pozice mezi ostatními šlechtickými rodinami. Proto tyto rody začaly zakládat různá rodová zřízení, které potvrzovaly statuty vloženými do zemských desek.<sup>11</sup> V těchto statutech většinou byla zakotvena nedělitelnost rodinného majetku s tím, že členům rodiny náleží požitky, které jim vyměří „hlava rodu“. Tato právní konstrukce se velmi podobá svěření jako rodinnému fideikomisu podle římského práva, ovšem opět, stejně jako při zrodu institutu fideikomisu, byla založena pouze na důvěře mezi členy rodiny, nemajíc oporu v platném zemském právu.

Absence donucovacího prostředku ke splnění povinností plynoucích z tohoto typu svěření byla prolomena roku 1498, kdy si šlechta odsouhlasila následující stavovské usnesení, které bylo později zapsáno do zemských desek, čímž nabylo zákonnou podobu: *„Když který rod učiní jaké zřízení mezi sebou a král to stvrdí, že jejich dědicové jsou to povinni držeti a nemohou se žádným zcizením proti tomu brániti.“* Díky tomuto usnesení bylo šlechtě umožněno předat majetek určenému členu rodiny, který ho poté bude udržovat v celku a spravovat v zájmu všech členů. Pravidla nástupnictví by řešil rodinný statut nebo smlouva, podle jejíchž pravidel by poté předal svěřený majetek dalšímu nástupci. Takový statut však vyžadoval schválení krále.<sup>12</sup>

Svou konečnou podobu však český rodinný fideikomis dostal až v 17. století vlivem španělské právní úpravy svěření, která rodinný fideikomis označovala jako „majorát“. Španělský majorát v sobě obsahoval prvky římského fideikomisu a zároveň fideikomisární substitute, což se pro českou šlechtu jevílo jako dlouho hledané řešení jejího problému. Stále ovšem bylo možné fideikomis zřídit pouze post mortem, tedy testamentem.<sup>13</sup>

Komplexní úpravu pro české země získalo svěření až přijetím Všeobecného občanského zákoníku v roce 1811 (ABGB). Svěření se v tomto zákoníku věnovala celá desátá hlava

---

<sup>10</sup> MALÝ, K. a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 4. Vydání. Praha Leges, 2010

<sup>11</sup> URFUS, V. Rodinný fideikomis v Čechách. 1962 s. 170

<sup>12</sup> BEDNAŘÍKOVÁ B. *Svěrenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012 s. 27

<sup>13</sup> Tamtéž 45.

s názvem O náhradních dědictvích a svěřenství tvořená § 604 – 646. Definici rodinného fideikomisu zde obsahoval § 618, který zněl: „*Fideikomis (fideikomis rodinný) jest nařízení, kterým se jisté jmění prohlašuje za nezczitelný statek rodiny, buď v příčině všech budoucích nástupců z rodu, aneb alespoň některých*“<sup>14</sup> V této definici je zakotven obecný účel fideikomisu, který se po staletí v českých zemích formoval, tedy že pomocí tohoto typu svěřenství se „*jisté jmění prohlašuje za nezczitelný statek rodiny*“. Velký přelom v oblasti svěřenství přinášel ABGB také v tom, že rodinný fideikomis bylo poprvé možno zřídit *inter vivos*, čímž svěřenství ztratilo svůj testamentární charakter.

Po rozpadu Rakouska - Uherska a vzniku samostatného Československého státu byly rodinné fideikomisy považovány za významný zbytek privilegií šlechtického stavu. Zároveň se začaly objevovat názory tvrdící, že z národohospodářského hlediska je institut rodinného fideikomisu nevhodný. Stěžejním argumentem pro tato tvrzení byla omezená manipulace s majetkem svázaným ve fideikomisu bránící pokrokovému hospodářství.<sup>15</sup> Z těchto důvodů byl tento dlouhověký institut zrušen zákonem č. 179/1924 Sb., o zrušení svěřenství.

### **2.3 Vývoj institutu trustu v právní úpravě Common law**

Vývoj trustu v systému common law sledoval zpočátku stejný účel, jako tomu bylo při vývoji rodinného fideikomisu v českých zemích, tedy nedrobení šlechtických a panských pozemků a hladký mezigenerační převod nemovitého majetku, zejména půdy.<sup>16</sup> Prvním předchůdcem trustu tak jak ho angloamerické právo zná dnes, byl tzv. *entail*, ve kterém lze spatřovat nápadnou podobnost s českým *nedílem*. Tento institut zajišťoval nedílnost majetku, aby se tento majetek mohl udržet v rodině po mnoho generací. *Eintail* nelze přímo označit za trust, ovšem zajisté se dá chápat jako určitý typ svěřenství, poněvadž směřoval k tomu, aby každý z nastupujících dědiců spravoval svěřený majetek a po své smrti ho předal dalšímu v řadě dědiců.<sup>17</sup>

---

<sup>14</sup> Zákon č. 946/1811 ř. z., obecný občanský zákoník

<sup>15</sup> BEDNAŘÍKOVÁ B. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012 s. 74

<sup>16</sup> BĚLOHLÁVEK, A. Trust jako institut (ne)známý z pohledu mezinárodního práva soukromého. *Obchodněprávní revue*, Praha. 2009, č. 7. s. 182.

<sup>17</sup> Tamtéž, s. 104



Za přímého předchůdce trustu a to i s účelem investičním lze ovšem považovat jiný právní nástroj common law a to institut *use*. Vznikem *use*, se rozumí převod nemovitého majetku na určitou osobu, za určitým účelem, přičemž tato osoba (tzv. *feoffee*, v dnešním trustu tzv. *trustee*, tedy správce), má povinnost nakládat s tímto majetkem podle tohoto účelu ve prospěch jiné osoby.<sup>18</sup> Z tohoto je patrná výrazná podobnost se subjekty svěřenského fondu, kde převodce by se dal označit jako zakladatel, *feoffee* je tehdejší obdobou správce a osobou, která má z *use* prospěch, je beneficiant.

Nejrazantnější urychlení ve vývoji trustů zaznamenala Anglie ve 13. století, k čemuž se nabízí snadné vysvětlení. V tomto období totiž probíhalo velké množství křížáckých výprav a rytíři odcházející do války potřebovali svěřit svůj majetek do rukou spolehlivého správce, který na jejich jmění dohlédne a bude ho spravovat například ve prospěch jejich potomků do doby, než se vrátí zpět domů.<sup>19</sup> Zpočátku se objevoval problém s navrácením majetku z rukou správce původnímu majiteli. Podle anglického práva totiž právní titul k vlastnictví majetku přešel na správce a chyběl zde právní prvek, který by správce donutil k vydání majetku. To vyřešil Kancléřský soud, který při stížnostech vydával majetek zpět původním majitelům, čímž zakotvil precedentní pravidlo, ze kterého později vycházela judikatura dalších soudů.<sup>20</sup>

Trust se z této formy vyvíjel dále až do podoby, jakou ho zná anglosaské právo dnes. Zakladatel trustu podle dnešního common law se označuje jako tzv. *settlor*. Tento zakladatel vloží majetek do správy správce označovaného jako *trustee*, který tento majetek spravuje ve prospěch určité osoby, která je označována jako *beneficiar*.<sup>21</sup>

Trust lze vytvořit právním dokumentem za života zakladatele, tedy *inter vivos* a nebo namísto závěti. Trust poté *trustee* spravuje podle zakladatelské listiny.

Díky dlouhodobému vývoji se v anglosaském světě institut trustu dnes běžně používá nejen jako prostředek ochrany a zajištění rodinného majetku, ale také jako investiční nástroj v rámci komplexních podnikatelských struktur ve finančních a pojišťovacích sektorech podnikání.<sup>22</sup>

---

<sup>18</sup> HAYTON, Underhill and. *Underhill and Hayton Law of Trusts and Trustees*. 18th. London: LexisNexis s. 12

<sup>19</sup> BEDNAŘÍKOVÁ B. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012 s. 106

<sup>20</sup> HAYTON, Underhill and. *Underhill and Hayton Law of Trusts and Trustees*. 18th. London: LexisNexis s. 20

<sup>21</sup> MOFFAT G., *Trusts Law: Text and Materials* (5th edn Cambridge University Press 2009) s. 112

<sup>22</sup> BEDNAŘÍKOVÁ B. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012 s. 112

### 3. Příklady uplatnění institutu svěřenského fondu

#### 3.1 Obecně o svěřenském fondu dle NOZ

Svěřenský fond lze označit jako zvláštní právní entitu, která vzniká vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele k určitému účelu, který může být jak soukromý (investice, dosažení zisku), tak veřejný (např. vzdělávací nebo kulturní účely). Majetek poté spravuje správce svěřenského fondu ve prospěch zřizovatele, případně třetích osob. Takovýmto vyčleněním vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví, poněvadž majetek ve svěřenském fondu nenáleží zakladateli, správci, ani tzv. obmyšlenému, což je označení osoby, která má nárok na plnění ze svěřenského fondu.<sup>23</sup> Důležité je poznamenat, že svěřenský fond nemá právní subjektivitu, poněvadž se nejedná o právnickou osobu.<sup>24</sup>

Pro svěřenský fond je charakteristická právě anonymita vyčleněného majetku. Pokud by se majetek ve svěřenském fondu podléhal povinnosti evidence (např. nemovitost), pak se do veřejného seznamu zapíše jako „vlastník“ správce s poznámkou, že jde o svěřenského správce konkrétního svěřenského fondu vystupujícího pod svým unikátním jménem.

Svěřenský fond se zřizuje buď smlouvou, v tom případě se za okamžik jeho vzniku se považuje převzetí pověření ke správě ze strany svěřenského správce, anebo pořízením pro případ smrti, kdy svěřenský fond vzniká smrtí zůstavitele.<sup>25</sup> Fond může zřídit jak právnická tak fyzická osoba a jedinou podmínkou pro výkon funkce svěřenského správce je jeho plná svéprávnost. Funkci správce svěřenského fondu může vykonávat i právnická osoba, ovšem pouze stanoví-li to zákon (jedná se o zákon č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech viz níže). Vklad do svěřenského fondu může tvořit movitý i nemovitý majetek, popřípadě i nehmotná věc (např. pohledávka). Podmínkou založení svěřenského fondu je sepsání statutu, který obsahuje pravidla fungování svěřenského fondu. Minimální požadavky na obsah statutu zakotvuje § 1452 NOZ. Jedná se o označená svěřenského fondu,

---

<sup>23</sup> Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky str. 353

<sup>24</sup> Tamtéž

<sup>25</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník § 1451

označení majetku, který svěřenský fond tvoří při jeho vzniku, podmínky pro plnění ze svěřenského fondu, údaj o době trvání svěřenského fondu (pokud není uveden, platí, že fond byl zřízen na dobu neurčitou) a také určení osoby obmyšleného nebo způsobu, jak bude obmyšlený určen. Statut svěřenského fondu zároveň vyžaduje formu veřejné listiny.<sup>26</sup>

Správce svěřenského fondu jmenuje a odvolává zakladatel. Osoba svěřenského správce musí jednat vždy ve prospěch fondu, a proti jednání, kterým by svěřenský fond poškozoval se lze bránit soudní cestou. Dohled nad správou svěřenského fondu má jak zakladatel, tak i obmyšlený, anebo i jiné osoby určené ve statutu. V případech stanovených zákonem může dohled vykonávat i orgán veřejné moci nebo jiná osoba takto určená.

Svěřenský fond zaniká uplynutím doby, na kterou byl zřízen, dosažením jeho účelu, nebo rozhodne-li tak soud. V případě, že byl svěřenský fond zřízen za soukromým účelem, zaniká, pokud se všichni obmyšlení vzdají práva na plnění. Při zániku svěřenského fondu vydá správce majetek těm osobám, které na něj mají právo. § 1472 obsahuje vyvratitelnou právní domněnku, která říká, že se má za to, že osobou mající právo na plnění je obmyšlený a pokud není, pak zakladatel. Pokud není ani jedna z těchto osob, připadá majetek do vlastnictví státu.<sup>27</sup>

### **3.2 Testamentární svěřenský fond a ochrana rodinného majetku**

Jak již bylo uvedeno v druhé kapitole této práce, vývoj svěřenství stimulovala jak v rámci kontinentálního, tak anglosaského práva právě potřeba zajištění nedělitelnosti rodinného majetku. Přesto bych rád v krátkosti rozebral tuto možnost využití svěřenského fondu v dnešních podmínkách.

Testamentárním svěřenským fondem se rozumí zvláštní forma pořízení pro případ smrti, která zůstaviteli umožňuje zcela vyloučit majetek z dědického řízení. Tím, že vyčleněním do svěřenského fondu se majetek stane prakticky anonymním, zároveň přestává být předmětem majetkových nároků případných dědiců a to dokonce včetně těch, kteří mají nárok na dědictví ze zákona (např. příbuzní zůstavitele). Tím se může zůstavitel chránit proti marnotratným dětem, kterým tímto způsobem nemusí úplně upřít právo na dědictví, ovšem plnění může být podmíněno nějakou činností ze strany dědiců. Zajímavým způsobem jak dále ochránit rodinný

---

<sup>26</sup> § 1452 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

<sup>27</sup> § 1471 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

majetek jsou v oblasti anglosaského práva oblíbené tzv. *family trusts*. Tento institut by mohl zřizovatel využít například v případě, že by chtěl darovat nějaký majetek člena rodiny. V případě prostého darování by již nemohl vstupovat do nakládání s tímto majetkem, ovšem při zřízení svěřenského fondu za tímto účelem by si nad ním stále zachoval určitou kontrolu. Zejména při zřizování *family trusts* je ovšem nutné dbát zvýšené pozornosti při výběru správce, který by se měl orientovat v rodinných poměrech zakladatele.<sup>28</sup>

### **3.3 Svěřenský fond namísto obchodní společnosti**

Vzhledem k velice širokým možnostem úpravy statutu svěřenského fondu připadá v úvahu zřídit takový fond i jako alternativu obchodní společnosti. Model tzv. *business trustu* je v anglosaské právní kultuře již zavedeným pojmem. První *business trusts* se vyvinuli v USA zejména za účelem oproštění se od regulace klasických obchodních společností a také kvůli nižšímu zdanění.<sup>29</sup> Lze si dobře představit využití tohoto typu svěřenského fondu jako „dceřinou společnost“, kam by se včlenil určitý majetek, jenž by byl pod specifickou kontrolou a ochranou. Zároveň by takto vyčleněný majetek mohl tvořit i pojistku pro splacení pohledávek potencialním věřitelům, pokud by se ve statutu uvedla „mateřská společnost“ jako obmyšlený a zánik svěřenského fondu by nastal v situaci, kdy by „mateřská společnost“ přestávala být solventní.

Jak již bylo uvedeno výše, svěřenský fond není právnickou osobou a nepodléhá žádné registraci. Výhodou je tedy skutečnost, že administrativní náklady na jeho zřízení, či změnu poměrů uvnitř fondu, jsou tedy naprosto minimální.

### **3.4 Svěřenský fond jako ochrana před potencialními věřiteli**

V souvislosti s rekonstrukcí vyvstala v odborných kruzích debata, řešící otázku, zda měl dát zákonodárce při úpravě ustanovení o svěřenském fondu větší prostor ve vztahu k problematice zkracování věřitelů. Tomuto problému se v ustanovení o svěřenském fondu věnuje pouze § 1467, který říká, že při úmyslném poškozování práv věřitelů zakladatele ze strany správce, zakladatele nebo obmyšleného, jsou tyto osoby zavázány společně a

---

<sup>28</sup> XUCCOA, Janet. *Family trusts 101*. Third edition. Cheshire Publishing 2013 s. 23

<sup>29</sup> LUIPOI, Maurizio. *Trusts: a comparative study*. New York: Cambridge University Press, 2000, 400 p. Cambridge studies in international and comparative law (Cambridge, England: 1996). s. 122

nerozdílně.<sup>30</sup> Toto ustanovení se dá označit za bezzubé. Předně, by věřitelé měli mít možnost dozvědět se, jaký majetek dlužník do svěřenského fondu vložil, a kdy se tak stalo. To by mohlo vyřešit zavedení veřejného seznamu svěřenských fondů, ze kterého by bylo patrné, kdo svěřenský fond založil, kdo je obmyšlený a jaký majetek obsahuje. Tím by se zjednodušilo dokazování v případě, že by zakladatel úmyslně vyčlenil majetek do svěřenského fondu za účelem zkrácení věřitelů, a proti takovému jednání by se dalo odporovat odpůřčí žalobou, za využití institutu relativní neúčinnosti právního jednání zakladatele. Zároveň by bylo věřitelům markantně ulehčeno důkazní břemeno, při dokazování jejich úmyslného zkrácení. V souvislosti s tímto možným využitím svěřenského fondu bohužel existuje riziko, že ze strany veřejnosti bude tento institut vnímán jako korupční nástroj.

## **4. Investování pomocí svěřenského fondu**

V souvislosti s využitím svěřenských fondů jakožto investičního nástroje je nutné zmínit přijetí zákona č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech, který komplexně nahrazuje dosavadní úpravu kolektivního investování. Tento zákon představuje transpozici směrnice Evropské unie upravující oblast kolektivního investování, zejména směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2011/61/EU o správcích alternativních investičních fondů (tzv. AIFMD), směrnici týkající se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (tzv. UCITS IV) a dosud neschválený návrh tzv. UCITS V. Ještě než přejdu k zamyšlení nad svěřenským fondem jakožto investičním nástrojem, rozhodl jsem se, vzhledem k dlouhodobému užívání investičního trustu v angloamerické právní kultuře, zařadit krátké komparační pojednání o investování pomocí trustů.

### **4.1 Trust jako investiční nástroj v angloamerické právní kultuře**

Trusty jako prostředek k investování se poprvé objevily ve Velké Británii. Prvním takovýmto trustem, který vznikl již v roce 1868, je Foreign & Colonial Investment Trust. Zajímavostí je, že tento trust stále operuje na finančním trhu.<sup>31</sup>

Název trust pro tyto investiční nástroje je však poněkud zavádějící. Nejedná se o trust v právním slova smyslu jako tomu je u svěřenství v případě například family trustů, nýbrž o

---

<sup>30</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník § 1467

<sup>31</sup> SITKOFF R. H., Trust as “Uncorporation”: A Research Agenda, 2005 U. ILL. L. REV. 31, 32 (2005)

samostatnou právnickou osobu. To je důležité především ve vztahu k fiduciárním povinnostem správce a k rovnoměrnému rozdělení majetku fondu mezi jednotlivé investory.<sup>32</sup> Organizace uvnitř trustu je relativně jednoduchá. Peníze investorů jsou seskupeny dohromady z pevného počtu akcií, které trust vydá po svém založení. Správní rada typicky deleguje odpovědnost na *trusteeho* - profesionálního manažera fondu, který poté svěřené prostředky investuje do akcií a cenných papírů široké škály společností. Investiční trust často nemá žádné zaměstnance, pouze orgán podobný správní radě, která nevykonává manažerské funkce, nýbrž kontroluje výkon pravomocí manažera.<sup>33</sup> Co se týče povinností správce při správě, existuje zajímavý judikát Court of Appeal z roku 1980 označovaný jako *Bartlett v Barclays Bank*. Tento precedent poprvé upřesnil postup správce investičního trustu při rozhodování o rizikových investicích. Svěřenský správce musí podle tohoto judikátu při zvažování o investicích dbát vyšší obezřetnosti než obyčejný podnikatel, poněvadž nespravuje svůj vlastní majetek a zároveň vždy zohledňovat přání zakladatelů, popřípadě obmyšlených trustu.<sup>34</sup>

## 4.2 Svěřenský fond jako investiční nástroj podle české právní úpravy

Na rozdíl od založení svěřenského fondu za účely, popsány v předchozích kapitolách, nastává úplně jiná situace při založení trustu jakožto fondu investičního. Problematiku upravující svěřenské fondy zřízené pro naplňování investičních účelů upravuje nový zákon č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen „ZISIF“). Úprava trustů podle občanského zákoníku v tomto případě ustupuje do pozadí, což má dopady jak právního tak zejména daňového charakteru. Tento právní předpis nahradil zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování. Nejvýznamnějším impulsem pro přijetí nové právní úpravy investičních společností a investičních fondů je nutnost přizpůsobit regulaci této právní problematiky evropským konvencím v oblasti obhospodařování a administrace investičních entit. Základním obecným materiálním zdrojem nového zákona o investičních společnostech a investičních fondech jsou, při zohlednění materie dosavadního zákona o kolektivním investování, evropské předpisy, které musí návrh zapracovávat (především směrnice 2009/65/ES a 2011/61/EU), a právní úprava Lucemburska (Lucembursko je vedle ČR jedinou

---

<sup>32</sup>SCHWARCZ S. L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery, 58 BUS. LAW. (2003) s. 431

<sup>33</sup>BAXENDALE, P. *Purpose Trusts*. Bloomsbury Professional, 1999 s. 76

<sup>34</sup>DAVIES, Paul S, Graham VIRGO., *Maudsley: text, cases, and materials* (2013) s.569

evropskou zemí s kontinentální právní kulturou, kde existuje institut svěřenských fondů).<sup>35</sup> Primárním cílem tohoto zákona je vytvoření kvalitní a moderní úpravy společného a kolektivního investování standardního typu. Důvodová zpráva přímo říká, že „*Má-li české právo upravující obhospodařování a administraci investičních fondů v integrující se Evropě obstát, má pro ně klíčový význam předvídatelnost pro subjekty působící v této oblasti, tedy návaznost na dosavadní úpravu a zmiňovaná standardnost úpravy*“ a dále „*společným jmenovatelem změn je v rámci stávající koncepce podpořit atraktivitu podnikání v této oblasti kapitálového trhu v českém právním prostředí při zachování adekvátní a proporcionální míry ochrany investorů.*“<sup>36</sup> To nasvědčuje tomu, že se zákonodárce touto úpravou, kromě obligatorní transpozice směrnic, snaží vytvořit atraktivní prostředí pro zahraniční investory a tím je nalákat pro transfer jejich finančních prostředků do České republiky.

Svěřenský investiční fond bude podle tohoto zákona možné aplikovat pouze na fond kvalifikovaných investorů<sup>37</sup> a může mít pouze jediného správce (§ 150 (1) ZISIF). Tímto správcem neboli obhospodařovatelem může být pouze investiční společnost nebo zahraniční investiční společnost s příslušným povolením České národní banky. V souvislosti se zákonem o investičních společnostech i investičních fondech je nutné zmínit také Haagskou úmluvu o právu aplikovatelném na trusty a jejich uznávání. Podle § 97 ZISIF lze za zahraniční investiční fond označit také zařízení srovnatelné s podílovým fondem nebo se svěřenským fondem.<sup>38</sup> Při posuzování zda lze takové zařízení označit za trust je podle mého názoru nutné vycházet právě z Haagské úmluvy o právu aplikovatelném na trusty a jejich uznávání. Svěřenský fond lze pod vymezení trustu, který nalezneme v článku 2. této úmluvy jednoznačně podřadit.<sup>39</sup>

---

<sup>35</sup> Důvodová zpráva k zákonu č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Praha. Ministerstvo spravedlnosti České republiky s. 6

<sup>36</sup> Důvodová zpráva k zákonu č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Praha. Ministerstvo spravedlnosti České republiky s. 7

<sup>37</sup> Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech § 95

<sup>38</sup> Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech § 97 (b)

<sup>39</sup> 30. CONVENTION ON THE LAW APPLICABLE TO TRUSTS AND ON THEIR RECOGNITION (1985) dostupné z: <[http://www.hcch.net/index\\_en.php?act=conventions.text&cid=59](http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=59)>

### **4.2.1 Vztah mezi NOZ a zákonem č 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech**

Svěřenský fond jakožto nová investiční forma založená podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech, se výrazně liší od svěřenského fondu založeného podle občanského zákoníku. Již v souvislosti se vznikem svěřenského fondu lze spatřit zásadní rozdíl v tom, že svěřenský investiční fond nelze založit pořízením pro případ smrti. Jediným zakladatelským jednáním je v případě tohoto typu fondu smlouva.<sup>40</sup> Explicitně je také stanoveno, že investiční svěřenský fond může mít více zakladatelů. NOZ žádné ustanovení o počtu zakladatelů svěřenského fondu nemá, proto je otázka zda by založení svěřenského podle občanského zákoníku více zakladateli bylo vůbec možné. Pro ochranu podílníků fondu kolektivního investování je také stanoveno, že svěřenský fond nesmí vzniknout vyčleněním jejich majetku z takového již existujícího fondu. Teoreticky by se tak totiž mohlo stát, že investorům fondů kolektivního investování bude vyváděn jejich majetek do trustů i bez jejich vědomí. Pro investiční svěřenský fond se nepoužije ustanovení § 1452 obsahující obecné náležitosti statutu, naopak uplatní se úprava statutu podle ZISIF.<sup>41</sup> Například vymezení obmyšlených ve statutu svěřenského fondu by bylo pro investiční účely nesmyslné. Dále se nepoužije § 1465 o dohledu nad správou fondu vzhledem k tomu, že v případě investičního svěřenského fondu vykonává dohled obhospodařovatel, tedy svěřenský správce, což je tatáž osoba.<sup>42</sup>

### **4.3 Daňové aspekty svěřenského fondu**

Svěřenský fond, ačkoliv nemá právní subjektivitu, se pro účely zákona o daních z příjmů považuje za poplatníka daně z příjmů právnických osob. Zdanění svěřenského fondu je tedy 19 %. V případě, že půjde o výplaty obmyšlenému, které nepředstavují podíly na zisku a tvoří majetek původně vložený do svěřenského fondu, bude obmyšlený od daně osvobozen. Je to logické vzhledem k tomu, že na tato plnění se nahlíží jako na darování, či dědictví. V těchto případech je pro určení, zda se na nabyvatele vztahuje daňová povinnost, vždy nutné zkoumat

---

<sup>40</sup> Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech § 148

<sup>41</sup> Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech § 149

<sup>42</sup> Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech § 153



vztah zakladatele a obmyšleného.<sup>43</sup> Bohužel na rozdíl od obchodních korporací nemůže svěřenský fond využít některá ustanovení zákona o osvobození příjmů z dividend, z prodeje podílů na dceřině společnosti a další výhody plynoucí např. ze smluv o zamezení dvojího zdanění, což může činit založení svěřenského fondu pro dosažení zisku neatraktivním. Zisky vyplácené obmyšleným totiž budou zdaněny a stejně tak bude zdaněna odměna svěřenského správce za výkon jeho služby, která bude posuzována jako „příjem z jiné samostatné výdělečné činnosti“.<sup>44</sup> Dále, v případě odvádění daně z nemovitých věcí včleněných do svěřenského fondu, budou od daně osvobozeny ty nemovitosti, které správce nabyt bezúplatně. Pokud by tedy v rámci své investiční činnosti správce nabyt nemovitost za úplatu, pak by odváděl daň. Poplatníkem daně je nově nabyvatel a v této souvislosti se v případě svěřenského fondu se aplikuje fikce, že je nabyvatelem či převodcem nemovitého majetku i přes to, že absentuje vyžadovanou právní subjektivitu.<sup>45</sup> Daňovou povinnost za něj v tomto případě splní svěřenský správce. Pokud svěřenský fond splní kritéria investičního fondu podle zákona o investičních společnostech a fondech bude platit sazba daně z příjmů ve výši 5 %. Svěřenský fond je také účetní jednotkou s povinností vést účetnictví a může dokonce podléhat povinnému auditu podle kritérií platných pro akciovou společnost.

## 5. Závěr

Právní úprava svěřenského fondu je v českém právu bez nadsázky zcela revoluční a umožní zásadní manipulaci s majetkem s velmi nízkou mírou kontroly. Velkou výhodou (z pohledu zakladatele fondu) specifické české právní úpravy je maximální flexibilita úpravy vnitřních poměrů fondu a značná rozmanitost využití svěřenského fondu. Je však třeba mít na paměti, že právě s ohledem na doposud nulové zkušenosti s praktickou aplikací trustového práva v České republice je nutno dbát na pečlivou úpravu vnitřních poměrů v zakladatelských dokumentech trustu (statut, smlouva mezi správcem a zakladatelem resp. obmyšlenými). Podle mého názoru svěřenský fond v oblasti investic nepřináší změnu, která by přilákala zahraniční investory. Ani v případě založení za účelem dosažení zisku, tedy jako alternativa obchodní korporace, nenabízí svěřenský fond kromě nízkých administrativních nákladů nic

---

<sup>43</sup> *Svěřenské fondy budou své zisky danit podobně jako právnické osoby*, REGULACE 10/2013, dostupné na: [www.bankovnictvi.ihned.cz](http://www.bankovnictvi.ihned.cz) s.20

<sup>44</sup> Tamtéž s. 21

<sup>45</sup> *Svěřenské fondy budou své zisky danit podobně jako právnické osoby*, REGULACE 10/2013, dostupné na: [www.bankovnictvi.ihned.cz](http://www.bankovnictvi.ihned.cz) s.21

navíc. Domnívám se ovšem, že pokud by došlo k přijetí právní úpravy zamezující dvojí zdanění (tedy obmyšlení by již nemuseli danit zisky nabyté investiční činností správce), došlo by k pozitivnímu posunu, který by svěřenské fondy v této oblasti výrazně ztraktivnil. Předpokládám, že využitelnost svěřenských fondů se bude spíše týkat řešení rodinných poměrů a ochrany rodinného majetku, před rozhazováním. Lze jen doufat, že se svěřenské fondy nestanou výhradně nástrojem pro ukryvání majetku nabytého z trestné činnosti. V této souvislosti bych očekával, že bude přijata zákonná úprava limitující tuto hrozbu, což by mohl být registr svěřenských fondů, který by umožnil vyšší míru veřejnoprávního dohledu nad svěřenskými fondy.

## 6. Použitá literatura, ostatní zdroje

### Odborná literatura

BARTOŠEK, M. Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje). Praha: Academia, 1995

BAXENDALE, P. *Purpose Trusts*. Bloomsbury Professional, 1999

BEDNAŘÍKOVÁ B. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012

BĚLOHLÁVEK, A. Trust jako institut (ne)známý z pohledu mezinárodního práva soukromého. *Obchodněprávní revue*, Praha. 2009, č. 7.

DAVIES, Paul S, VIRGO G., *Maudsley: text, cases, and materials (2013)*

HAYTON, Underhill and. *Underhill and Hayton Law of Trusts and Trustees*. 18th. London: LexisNexis

KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995

LUPOI, Maurizio. *Trusts: a comparative study*. New York: Cambridge University Press, 2000

MALÝ, K. a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 4. Vydání. Praha Leges, 2010

PIHERA, V. Nejpodivnější zvíře v lese - poznámky ke svěřenskému fondu. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 10

SITKOFF R. H., Trust as “Uncorporation”: A Research Agenda, 2005 U. ILL. L. REV

SCHWARCZ S. L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery, 58 BUS. LAW. (2003)

URFUS, V. Rodinný fideikomis v Čechách. 1962

XUCCOA, Janet. *Family trusts 101*. Third edition. Cheshire Publishing 2013

## **Legislativní dokumenty**

30. CONVENTION ON THE LAW APPLICABLE TO TRUSTS AND ON THEIR RECOGNITION (1985)

Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky

Důvodová zpráva k zákonu č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech. Praha. Ministerstvo spravedlnosti České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Zákon č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech

Zákon č. 946/1811 ř. z. Obecný občanský zákoník

## **Internetové články**

*Svěřenské fondy budou své zisky danit podobně jako právnické osoby*, REGULACE 10/2013, dostupné na: [www.bankovnictvi.ihned.cz](http://www.bankovnictvi.ihned.cz)